



5. Leefbare steden en dorpen

Maastricht, oktober '24

Onze beleidskaders

Nieuw beleidskader

- Leefbare Steden en Dorpen 2023-2027 (ter vervanging van Limburgse Agenda Wonen 2020-2023)

Reeds bestaande kaders:

- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Kader Kwaliteit Limburgse centra
- IBA Parkstad
- Provinciale omgevingsvisie uit 2021 (traject aanscherping gestart)
- Provinciale omgevingsverordening
- Provinciaal waterprogramma

Van beleidskader naar uitvoering

Het Leefbaarheidsfonds in de tweede helft van 2024 operationeel en aanvragen kunnen ingediend worden. De woonambitie krijgt verder en versneld vorm. Met nieuwe ruimte voor grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations, maar ook door te kijken naar de stads- en dorpsranden ('het straatje erbij'). De samenwerking tussen de overheden, woningcorporaties, markt en bewoners wordt geïntensiveerd en wordt aan verschillende tafels verankerd in duidelijke afspraken over de bouwprogrammering en ieders aandeel daarbinnen. In 2024 hebben alle drie de woonregio's onder coördinatie van de Provincie een Woonzorgvisie vastgesteld.

In het Plan van aanpak aanscherping Provinciale Omgevingsvisie is de beoogde aanpak en planning van die actualisatie uitgewerkt. Dat plan van aanpak is in mei 2024 sonderend besproken in de Commissie Leefomgeving. En zal verder besluitvorming vinden volgend jaar. Het Werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning is in uitvoering.

Wat willen we bereiken?

5.1. Leefbare steden en dorpen

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio én door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit. Deze 3 maatschappelijke opgaven, met bijbehorende doelstellingen voor deze collegeperiode (2023-2027), worden hieronder nader toegelicht.

Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen

- In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij er specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

Vanuit het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen stellen we een Leefbaarheidsfonds in om benodigde fysieke investeringen mogelijk te maken die de leefbaarheid in steden en dorpen bevordert. Deze investeringen doen we samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf. Als college kiezen we hierbij bewust voor een ondersteunende rol, omdat wij geloven dat we als provinciale overheid niet de aangewezen partij zijn om te bepalen wat nodig is in een specifieke wijk of kern. Het zijn juist de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties die kennis hebben van en inzicht hebben

in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. Zij zijn ook bij uitstek de partijen die kunnen duiden waarom een initiatief noodzakelijk is. Vanuit deze leefbaarheidsgedachte sluiten we dus maximaal aan bij de behoeften die leven in de Limburgse steden en dorpen, waarmee we rechtstreeks vormgeven aan de doelen van het coalitieakkoord. We zijn momenteel nog met partners in gesprek over de exacte uitwerking van het Leefbaarheidsfonds.

Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt

- in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd;
- in 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal;
- in 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd.

Samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen blijven we inzetten op een versnelling van de woningbouw, waarbij we streven naar een evenwicht tussen de woningbehoefte van onze inwoners en het woningaanbod. Als Provincie hebben we binnen deze opgave een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de vastgestelde ambitie uit de Woondeal Limburg van 26.550 te voldoen. Tevens is tijdens het sluiten van de Woondeal een ambitie uitgesproken voor 20.000 woningen extra. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Als een grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations. Maar er wordt ook geluisterd naar de behoefte van een aantal kernen, waar de leefbaarheid onder druk staat, om aan de randen van de bestaande bebouwde kern nieuwe woningbouw te realiseren (het 'straatje erbij').

Balans tussen beschermen en benutten van fysieke leefomgeving

- In 2027 is de samenhang en integraliteit van afwegingen in de fysieke leefomgeving verbeterd, waarbij rekening gehouden wordt met de schaarste aan ruimte, water, milieuruimte en ruimte op het elektriciteitsnet.

De (ruimtelijke) opgaven in Limburg zijn groot, maar de ruimte is schaars. Als we alle sectorale ruimtevragen naast elkaar in onze Provincie willen toestaan, dan hebben we meer ruimte nodig dan we beschikbaar hebben in onze Provincie. Ruimtelijke Ordening is dan ook niet voor niets terug van weggeweest. Gedurende deze collegeperiode zal de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie, met bijbehorende bouwstenen zoals de ontwerpende onderzoeken, waarover uw Staten beslissen een groot thema zijn waarbij uw Staten actief betrokken zullen worden. Hier wordt ook een aanpassing van de Omgevingsverordening aan gekoppeld. Hierbij wordt onder andere gekeken naar aanpassingen die de Provincie meer grip geven om te sturen op specifieke opgaven.

Provincies bepalen samen met gemeenten en het Rijk hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De (ruimtelijke) opgaven zijn groot en divers, terwijl de ruimte schaars is. De urgente maatschappelijke opgaven zoals het woningtekort, de kwaliteit van de natuur, de transitie van de landbouw en de verduurzaming van de energievoorziening hebben grote ruimtelijke impact.

In ons omgevingsbeleid moet volop aandacht zijn voor een goede balans tussen wonen, werken en ontspannen. Met oog voor een veilige en schone leefomgeving, waarbij de inrichting van de ruimte bijdraagt aan de leefbaarheid van steden en dorpen en de omgevingskwaliteit. Dit is ook een belangrijke factor voor het Limburgse vestigingsklimaat. De grote transities in onze samenleving leiden tot forse ruimteclaims. Dit vraagt om ruimtelijke afwegingen en scherpe keuzes voor de Provincie, in het bijzonder

op het gebied van:

- landbouw, water, natuur en stikstof;
- klimaat en energie;
- wonen en bereikbaarheid;
- bedrijvigheid.

De ambities voor de fysieke leefomgeving en de ruimtelijke keuzes zijn/worden, conform de nieuwe Omgevingswet, vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), in daarmee verbonden sectorale programma's en in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Deze documenten maken onderdeel uit van de beleidscyclus van het omgevingsbeleid, waarvan monitoring en evaluatie onderdeel uitmaken.

Op nationaal niveau heeft het Rijk ervoor gekozen haar rol in de ruimtelijke ordening te versterken, gezien de grote ruimtelijke impact van de transitie en opgaven waar Nederland voor staat. De Provincies hebben als regionale gebiedsautoriteit bij de uitwerking hiervan een centrale rol. Die uitnodiging hiervoor verbinden wij met onze eigen beleidscyclus.

De bodem en ondergrond worden in toenemende mate benut ten behoeve van de vele maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en duurzaam bodembeheer in de landbouw. Daarbij zetten wij in op duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waarbij benutten en beschermen goed met elkaar in balans zijn. Dit vereist dat rekening wordt gehouden met het functioneren van bodem en ondergrond als natuurlijk systeem. Daarmee zijn bodem en ondergrond goed in staat om ecosysteemdiensten te leveren (vitale bodems), zijn kringlopen van (voedings)stoffen, water en energie in stand gehouden of hersteld en zijn verontreinigingen zoveel mogelijk voorkomen. Bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving worden vanaf het begin van de planvorming de bovengrond en de ondergrond in samenhang gezien. Driedimensionale ordening staat centraal. Duurzaam gebruik van bodem en ondergrond kent raakvlakken met veel andere werkvelden, zoals planologie, landbouw, klimaat, water en energie.

Belangrijk is dat de inzet op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, wonen, mobiliteit, energie en verduurzaming leidt tot verbetering van de leefbaarheid en tot een gezonde en veilige leefomgeving voor alle Limburgers. Zowel op het platteland als in de steden. Er wordt gekozen voor een samenhangende aanpak van sociale en fysieke vraagstukken, waar samen met gemeenten, corporaties, bewonersinitiatieven en andere partners invulling aan wordt gegeven. Waarbij ook impulsen uit de buurt- en wijkgerichte aanpak uit het kader Samen Leven en Bestaanszekerheid een bijdrage leveren. Dat moet leiden tot sterke steden en krachtige, bereikbare plattelandskernen, met voldoende voorzieningen en groen, aantrekkelijke ontmoetingsplekken, toegankelijke evenementen en een springlevend verenigingsleven.

Daarbinnen is het streven om de Limburgse woonopgave te realiseren, zodat elke inwoner van Limburg in elke levensfase kan beschikken over adequate, betaalbare en toekomstbestendige woonruimte in de vertrouwde omgeving.

Naast het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' wordt er reeds middels bestaande kaders zoals Stedelijke Ontwikkeling en IBA Parkstad (coalitieperiode 2015-2019), alsmede Kwaliteit Limburgse Centra (coalitieperiode 2019-2023) invulling gegeven aan het behalen van deze doelstellingen. De inspanningen vanuit deze kaders zullen in de collegeperiode (2023-2027) (voor het grootste deel) worden afgerond.

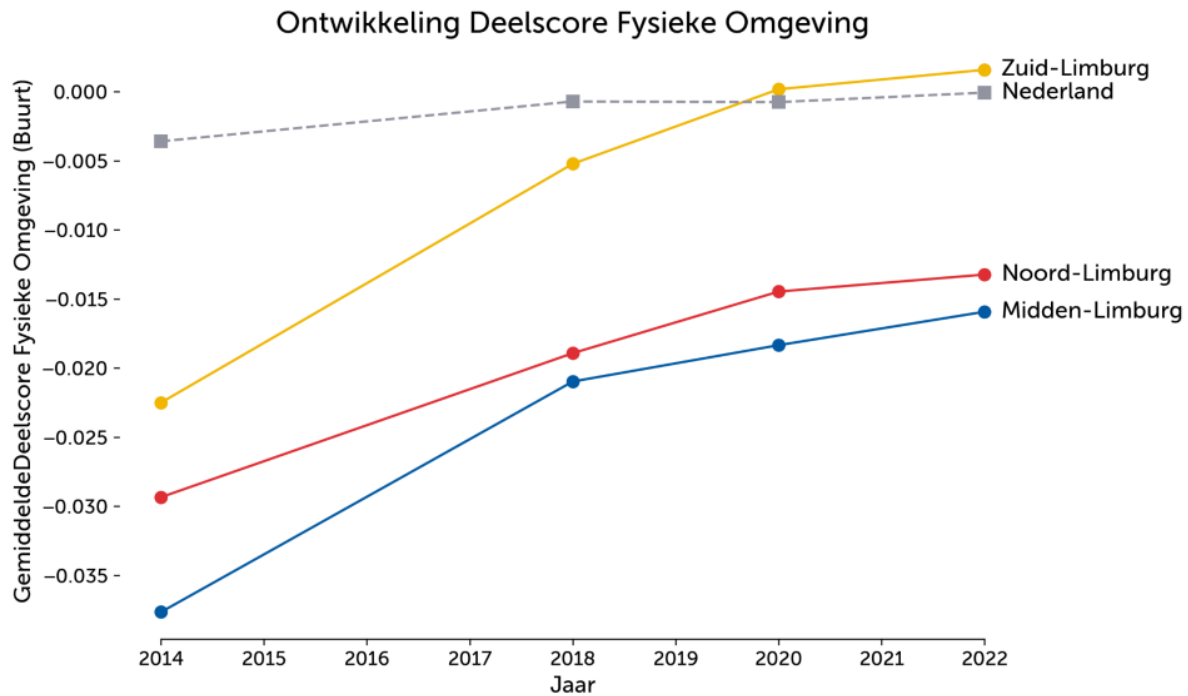
Wat merkt de Limburger ervan?

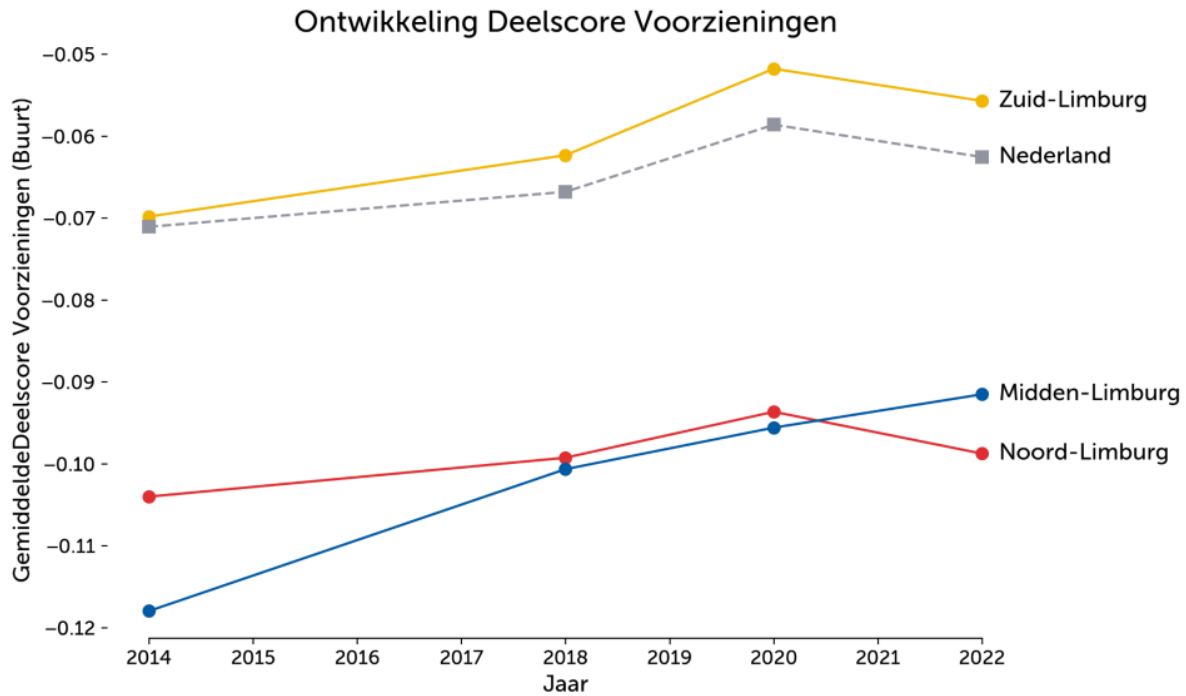
Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en

andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicator bij 'in 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving'

Indicator D_39a: Het percentage van de wijken met een statistisch significante verbetering in de deelscores van de Leefbaarometer voor de fysieke omgeving en voorzieningen ten opzichte van 2023.
Bron: Leefbaarometer

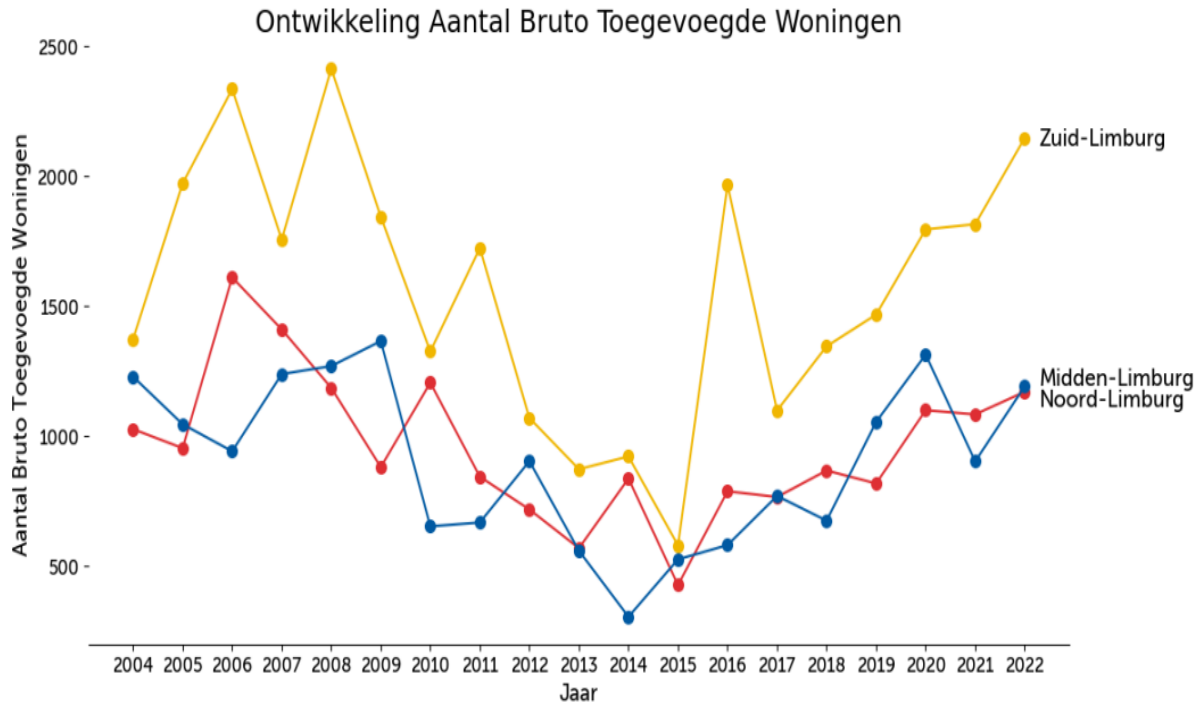




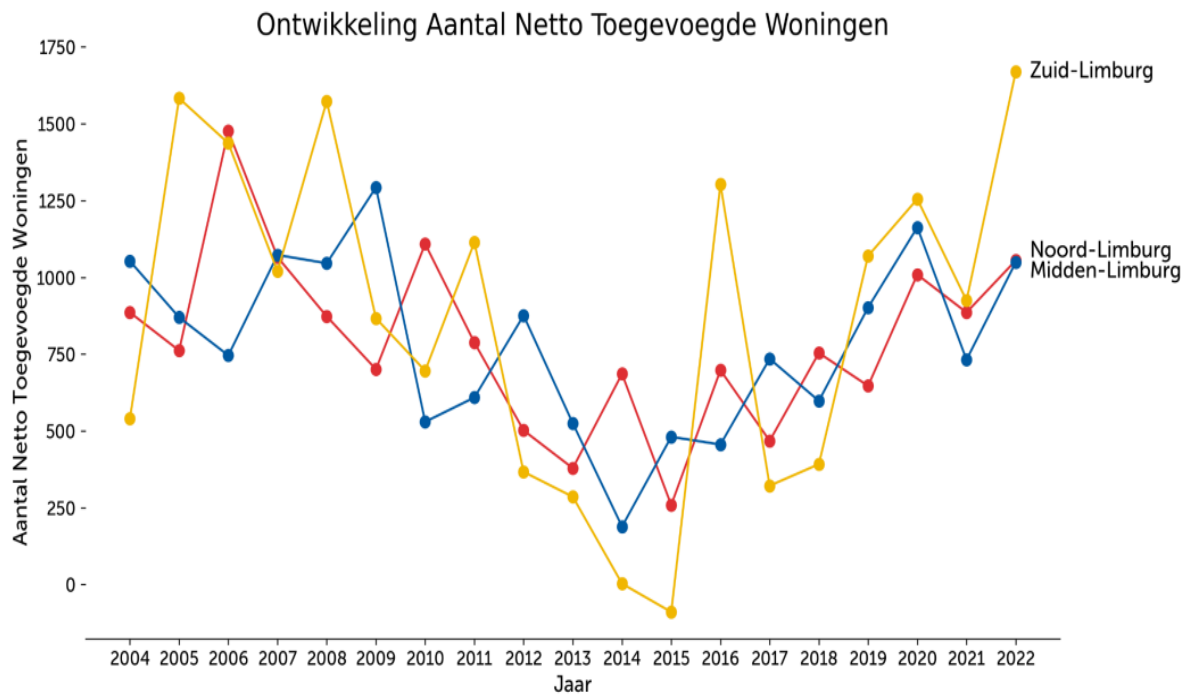
Toelichting: Zuid-Limburg scoort hoger, omdat het meer verstedelijkt is (Zuid-Limburg heeft drie G40-steden).

Indicatoren bij 'in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd'

Indicator D_40a: Aantal bruto toegevoegde woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor

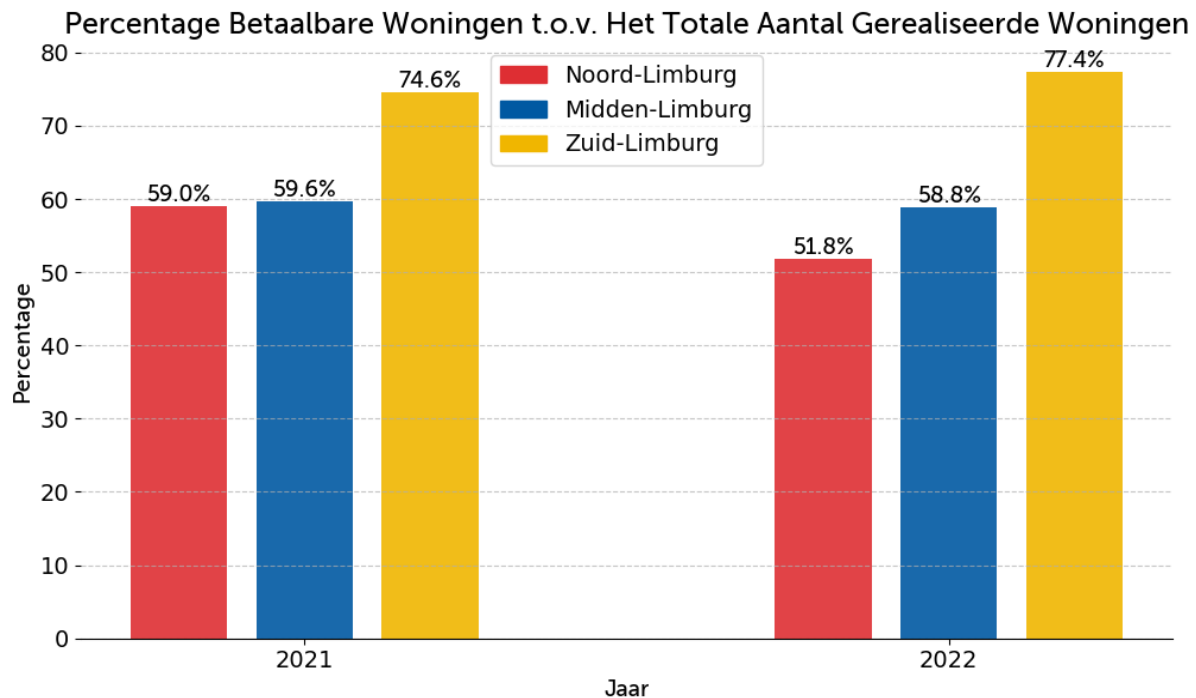


Indicator D_40b: Aantal netto toegevoegde woningen t.o.v. het totaal van 17.500 woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor



Indicatoren bij 'In 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal'

Indicator D_41a: Aandeel gerealiseerde woningen in de betaalbare prijsklasse t.o.v. het totale aantal gerealiseerde woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor



Vanuit de bestaande kaders Stedelijke Ontwikkeling, IBA Parkstad en Kwaliteit Limburgse Centra zijn al vele projecten voortgekomen die allen (vrijwel) in uitvoering of afgerond zijn. Dit heeft zowel in stedelijke centra alsook de kleine kernen van Limburg (en specifiek voor regio Parkstad) geresulteerd in o.a. een kwalitatief beter en passender woningaanbod, waarbij er aandacht is voor de starter, de senior en de student, maar ook de internationale werknemer en statushouder niet wordt vergeten. Hierbij is een kwalitatieve impuls gegeven aan (het ruimtelijke aspect van) verschillende centra en wijken, is leegstand gereduceerd, is er meer groen gerealiseerd, meer sociale huurwoningen op de markt gekomen en kunnen meer mensen doorstromen naar een woning die bij hun behoeftes past. Hiermee is de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep gerealiseerd en met de afronding van steeds meer projecten zal de merkbaarheid van dit effect blijven groeien.

Besluiten van PS ten aanzien van ruimtelijke ordening hebben via provinciale belangenbehartiging bij gemeentelijke plannen, via Omgevingsverordening en eventueel Projectbesluiten direct invloed op de leefwereld van de Limburgers.

Wat gaan we daarvoor doen?

5.1.1. Leefbare steden en dorpen

Omschrijving

Met het nieuwe beleidskader Leefbare Steden en Dorpen (en bestaande kaders) willen we uitvoering geven aan onze ambities wat betreft de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte en (semi) publiek

5. Leefbare steden en dorpen

toegankelijke ruimte en gebouwen. We gaan samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf aan de slag om de leefbaarheid te verbeteren. Dit doen we bewust vanuit een ondersteunende rol omdat de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties de kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. We acteren vanuit vertrouwen in de initiatiefnemer, wat inhoudt dat wij zowel de kaders aan de voorkant als ook de verantwoording aan de achterkant willen beperken tot het noodzakelijke vanuit 'goed bestuur'.

Rol Provincie: stimuleren, faciliteren, ondersteuner

Kwaliteit

In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 100 inwonersinitiatieven ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 10 initiatieven voor gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 is er vanuit het leefbaarheidsfonds bijgedragen aan minstens 10 leefbaarheidsdeals, welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- We richten een Leefbaarheidsfonds op, passend bij het niveau van initiatiefnemers: inwoners, verenigingen/stichtingen/gemeenschappen en gemeenten. En het niveau van de fysieke ingreepkernen, wijken en buurten en straten;
- We stemmen onze werkwijze af op de complexiteit van het initiatief en de initiatiefnemer(s): we werken volgens het 'één Provincie' principe (één loket gedachte).

Kwaliteit (indicator)



Tijd

Leefbaarheidsfonds

- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 100 inwonersinitiatieven ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 10 initiatieven voor gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 is er vanuit het leefbaarheidsfonds bijgedragen aan minstens 10 leefbaarheidsdeals, welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk.

Bestaande kaders

- In 2024 worden alle afspraken die gemaakt zijn in het kader van Stedelijke Ontwikkeling uitgevoerd en worden de laatste subsidies vastgesteld;
- In 2025 is de realisatie van circa 5.000 woningen in het kader van Kwaliteit Limburgse Centra gestart, dan wel reeds (gedeeltelijk) afgerond. De resultaten tot nog toe zijn terug te lezen in de informerende stukken;
- Begin 2027 zal IBA Parkstad BV worden afgerond en opgeheven.

Tijd (indicator)



Geld

Binnen dit product worden de lasten voor 2024 verlaagd met € 4,48 mln.

Fasering:

- in het kader van juiste lastneming subsidies in de begroting en meerjarenraming worden de lasten samenwerkingsagenda KLC gemeente Beekdaelen toebedeeld aan de boekjaren 2026 (€ 0,45 mln.) en 2029 (€ 0,45 mln.), (GS: 4 juni 2024);
- de lasten voor de samenwerkingsagenda's KLC voor Landgraaf en Horst aan de Maas worden voor respectievelijke € 0,25 mln. en € 0,18 mln. doorgeschoven naar 2025;
- de lasten voor de 2e samenwerkingsagenda KLC Maastricht zijnde €1,6 mln. worden doorgeschoven naar 2025 (€ 0,607 mln.), 2026 (€ 0,584 mln.) en 2027 (€ 0,409 mln.)

Overig

- De begrote lasten proces- en voorbereidingskosten leefbaarheid worden met €0,25 mln. verlaagd. Middelen vallen terug naar de Programmareserve Leefbaarheid.
- De bergrote lasten leefbaarheid worden verlaagd met € 1,30 mln. op grond van de verwachting aanvragen subsidieregeling startende najaar 2024. Ook deze middelen vallen terug naar de Programmareserve Leefbaarheid.

De maximale provinciale bijdragen vanuit het Leefbaarheidsfonds aan initiatieven worden verlaagd teneinde de kansrijkheid van de regeling te verhogen.

Geld (indicator)



Samenvatting

Na de zomer (2024) wordt het leefbaarheidsfonds opengesteld. Dit om ervoor te zorgen dat in 2027 de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen, en

contact met de natuurlijke omgeving is verbeterd. Het is niet planbaar hoeveel initiatieven worden ingediend en of er al leefbaarheidsdeals gesloten kunnen worden.

5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte

Omschrijving

Met de (nog in te voeren) Wet versterking regie Volkshuisvesting (WvrV), krijgt de Provincie ook een wettelijke taak toegedicht op het woondossier. Regie van de Rijksoverheid en de Provincie op de woningmarkt wordt via deze wet versterkt door een versteviging van het juridisch instrumentarium. Als Provincie hebben we een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de gemaakte afspraak uit de Woondeal Limburg van minimaal 26.550 woningen te voldoen en om daar waar zich kansen aandienen, bij te dragen aan de ambitie van 20.000 extra woningen. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Als een grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations, maar ook kijken we naar de stads- en dorpsranden (het straatje erbij). De samenwerking tussen de overheden, woningcorporaties, markt en bewoners wordt geïntensiveerd en wordt aan verschillende tafels verankerd in duidelijke afspraken over de bouwprogrammering en ieders aandeel daarbinnen. Zo heeft bijvoorbeeld op 15 april 2024 de Woonkeuken plaatsgevonden in aanwezigheid van de minister van BZK, waarin we de voortgang van het bovenstaande met onze partners hebben gedeeld.

Met de Woondeal, de Omgevingswet en de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting wordt meer regie van de provincie en gemeenten gevraagd om de woningbouwopgave op te lossen. Om gemeenten te ondersteunen in deze nieuwe uitvraag, met als doel versnelling van de woningbouw, zullen we de middelen voornamelijk inzetten voor capaciteitsondersteuning bij gemeenten, te verdelen over een divers instrumentarium en proces- en uitvoeringsmiddelen.

Voor Limburg is de totaalopgave complex. Nieuwbouw, verbouw en herbouw zijn communicerende vaten, niet los van elkaar te zien en hangen samen met de kenmerken van de beschikbare locaties en de omliggende wijken. Overheden bouwen geen huizen of hebben deze in bezit. Daar komt nog bij dat Limburg een grensprovincie is en woningmarktontwikkelingen aan de andere zijden van de landsgrenzen altijd in zekere mate van invloed en tevens lastig te voorspellen zijn. Dit alles vergt een intensief samenspel tussen overheden, corporaties, markt en bewoners, flexibiliteit en een integrale toekomstgerichte blik.

Rol Provincie: ondersteuner, procesmanager, partner

Kwaliteit

In relatie tot de volkshuisvestingsopgave willen we op termijn bereiken dat er in Limburg passende woonruimte is voor iedereen die in Limburg een woning zoekt. Hiertoe stellen we drie doelen met een tweetal subdoelen voor ons Provinciaal beleid tot 2027:

- in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen; er zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd;

- in 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals voor 2027 onderschreven in de Limburgse Woondeal;
- in 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd, waaronder de woningen van Limburg Centraal.

Kwaliteit (indicator)



Tijd

De Woondeal loopt van 2022 tot en met 2030, vorenstaande acties zijn beoogd in de jaren tot en met 2027.

- Tussen 2023-2027 draagt de Provincie bij aan een effectieve samenwerking met gemeenten, marktpartijen, woningcorporaties en het Rijk om woningen uit de Woondeal Limburg te realiseren;
- In 2024 hebben alle woonregio's (3) onder coördinatie van de Provincie een Woonzorgvisie vastgesteld;
- In 2025 is de Woondeal Limburg verrijkt met afspraken over de huisvesting van aandachtsgroepen;
- In 2026 geeft het provinciale Volkshuisvestingsprogramma duidelijkheid over de provinciale opgave.
- In 2027 hebben we samen met de gemeenten concrete invulling gegeven aan de ambities uit het LABO.

Tijd (indicator)



Geld

Voor dit product wordt het budget voor de lasten verlaagd met € 0,07 mln. In het kader van kredietverhoging Startersleningen (PS: sept'2024) worden deze middelen vanuit het budget "Motie 2786 Aanvalsplan Limburgse Woningmarkt" overgeheveld ten gunste van aanvulling risicoreserve SIS.

De maximale provinciale bijdragen vanuit het Leefbaarheidsfonds aan initiatieven zijn verlaagd teneinde de kansrijkheid van de regeling te verhogen.

Geld (indicator)



Samenvatting

Kwaliteit

De realisaties van nieuwe en betaalbare woningen is op het moment hoger dan het nagestreefde gemiddelde. Hierdoor lopen we trendmatig voor op de beoogde realisaties.

Tijd

Het tempo van vaststellen van regionale woonzorgvisies zal mogelijk niet overal gehaald worden eind 2024. De coördinatie verloopt goed, echter het opstellen, afstemmen en vaststellen is aan regio's en/of gemeenten en kent daardoor een eigen tempo, vandaar de overall-voortgang: groen.

De andere acties onder 'tijd' lopen volgens planning en staan op groen.

5.1.3. Kwaliteit met minder ruimte

Omschrijving

Het Ruimtelijk Voorstel dat eind 2023 is aangeboden aan het Rijk vormt de opmaat naar een aanpassing van POVI en Omgevingsverordening in 2024/2025. Een concept plan van aanpak aanscherping POVI is eind maart 2024 ter sondering aan de Staten aangeboden. Ontwerpende onderzoeken per Limburgse regio, opgesteld in nauwe samenwerking met de gemeenten vormen belangrijke bouwstenen.

Het Ruimtelijk Voorstel vormt ook de basis voor een integraal arrangement met het Rijk. Bijzondere aandacht daarbij is er voor mogelijke uitvoeringafspraken met het Rijk met oog op de ontwikkeling van de NOVEX-gebieden De Peel en Zuid-Limburg, in aanvulling op en versterking van de afspraken die al via sectorale tafels worden gemaakt.

Na het sluiten van het Ruimtelijk Arrangement met het Rijk zullen we met de Gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan het borgen van de regionale samenwerking. Dit in aansluiting op de afspraken met het Rijk en voortbouwend op de regionale samenwerking van de afgelopen jaren die wordt ondersteund door regionale bestuursafspraken.

De provinciale rol in de uitvoering van het ruimtelijk beleid is gericht op het (mede) richting en uitvoering geven aan concrete maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij worden steeds verbindingen gelegd tussen het beoogde initiatief met maatschappelijke opgaven, provinciale belangen (zoals verankerd in POVI en Programma's), bestuurlijke afspraken en wettelijke kaders. Dit doen we op de eerste plaats door beoordeling van gemeentelijke plannen vanuit de provinciale belangen. Deze beoordeling/beïnvloeding verschuift in toenemende mate naar de voorkant van het planproces, in lijn met het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Daarnaast leveren we een bijdrage aan gebiedsontwikkelingen (in stedelijk gebied, landelijk gebied en op het grensvlak van stad en land). Daar waar nodig zet de Provincie het instrumentarium van het Projectbesluit (voorheen Provinciaal Inpassingsplan) in om gebiedsontwikkelingen te faciliteren.

Rol Provincie: ondersteuner, partner, bevoegd gezag

Kwaliteit

Als we afwegingen maken doen we dat op basis van de in de POVI verankerde Limburgse principes: we streven naar een inclusieve, gezonde en veilige samenleving. De kenmerken en identiteit van gebieden

staan centraal. Meer stad en meer land (d.w.z. we koesteren de variatie in de verstedelijkte en landelijke gebieden en zetten in op duurzame verstedelijking); we gaan zorgvuldig om met onze (fysieke en milieu-) ruimte en voorraden, boven- en ondergronds.

Tot de Limburgse principes behoren ook een aantal procesmatige uitgangspunten: de maatschappelijke opgaven en kansen staan centraal, grensoverschrijdende samenwerking, participatie en eigenaarschap; we werken gebiedsgericht; we werken adaptief aan de opgaven; we werken als één overheid, met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheden.

Kwaliteit (indicator)



Tijd

In het Plan van aanpak aanscherping POVI is de beoogde aanpak en planning van die aanscherping uitgewerkt. Dat plan van aanpak is op 17 mei 2024 sonderend besproken in de Commissie Leefomgeving. Gekoerst wordt op vaststelling van de aangescherpte POVI door Provinciale Staten in december 2025. Keuzes op nationaal niveau zijn mede bepalend voor de termijn waarop de beoogde Ruimtelijke Arrangementen tussen Rijk en provincies gesloten zullen worden. De uitvoering van het ruimtelijk beleid heeft een permanent karakter.

Tijd (indicator)



Geld

Binnen dit product worden de begrote lasten verhoogd met € 0,06 mln. ten gunste van het budget Novex Zuid-Limburg. Dekking vindt plaats vanuit de ontvangen Rijksmiddelen.

Binnen dit product worden de begrote baten verhoogd met € 1,26 mln. Het betreft met name verhoogde erfpachtopbrengsten op basis van lopende erfpachtcontracten zijnde € 1,12 mln. voor 2024 (en 2025). Voor de jaren daarna wordt de opbrengstenraming opgehoogd met € 0,53 mln.

Geld (indicator)



Samenvatting

In 2024 hebben wij bijgedragen aan de verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van onze burgers, onder andere door te adviseren op meer dan 550 gemeentelijke plannen om deze omgeving te

veranderen. Dit doen wij op basis van de door PS in de Provinciale Omgevingsvisie benoemde provinciale belangen.

5.1.4. Bodem en ondergrond

Omschrijving

Het werk van de Provincie Limburg op het gebied van bodem en ondergrond verandert mee met de opgaven in de fysieke leefomgeving. De vastgestelde Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 anticipeert op de uitdagingen / bodemopgaven, het veranderende speelveld en verschaft inzicht in de ambitie en doelen van de Provincie voor de komende jaren op het gebied van bodem en ondergrond. In het licht van de ambitie "Bodem, een gezonde basis voor een beter en mooier Limburg" zijn vijf doelen geformuleerd, te weten:

- A. Verbeteren van de bodem zodat deze geschikt is voor het gewenste gebruik;
- B. Herstellen en benutten van de (ecosysteem)diensten van de bodem;
- C. Voorkomen, herstellen en beheersen van de negatieve effecten van ingrepen in de (diepere) ondergrond;
- D. Realiseren van een duurzaam veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordering);
- E. Ontwikkelen van een kennispositie die toekomstig beleid fundeert.

De agenda biedt een meerjarig kader bodem en ondergrond. De te verrichten activiteiten worden jaarlijks geconcretiseerd in een Actieprogramma. Het vastgestelde Actieprogramma bodem en ondergrond 2024 is de eerste in de reeks.

Mijnbouwschade

Als gevolg van de voormalige steenkoolwinning treden na-ijlende effecten op in Zuid-Limburg. De verwachting is dat deze effecten nog geruime tijd zullen voortduren. In 2016 zijn afspraken gemaakt met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over de uitvoering van een set beheersmaatregelen, met als doel de met de na-ijlende effecten gepaard gaande risico's in beeld te brengen en beheersbaar te maken. De Provincie Limburg heeft sindsdien de regie op de uitvoering hiervan.

De werkzaamheden voor de aankomende periode zullen worden vastgelegd in het Werkprogramma Nazorg steenkoolwinning. Het Informatiecentrum Nazorg Steenkoolwinning, één van de afgesproken beheersmaatregelen, zal een deel van deze activiteiten gaan uitvoeren. Gelijktijdig zal worden onderzocht op welke wijze het Informatiecentrum kan doorgroeien.

Rol Provincie: bevoegd gezag, partner

Kwaliteit

- Uitvoeren van de acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2024;
- Regie op de uitvoering van de met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat afgesproken beheersmaatregelen;
- Opstellen van en sturen op de uitvoering van het Werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning.

Kwaliteit (indicator)



Tijd

- In december 2024 zijn de acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2024 uitgevoerd;
- De regie op de met het Ministerie afgesproken beheersmaatregelen duurt, gelet op het voortduren van de na-ijlende effecten, nog geruime tijd voort;
- Het Werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning wordt in 2024 opgesteld. De regie op de uitvoering hiervan zal nog geruime tijd na 2024 voortduren.

Tijd (indicator)



Geld

Binnen het product worden de lasten verhoogd met € 0,147 mln. Het betreft activiteiten met betrekking tot:

- Geuldal: € 0,05 mln.
- PFAS-onderzoek: € 0,118 mln.

Dekking vindt plaats vanuit de baten uit de ontvangen Rijksmiddelen (specifieke uitkeringen, SPUKs).

Geld (indicator)



Samenvatting

De studie naar PFAS-bronlocaties is gestart en de implementatie van de Basisregistratie Ondergrond (BRO) is voortgezet.

Daarnaast is het werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning opgesteld en heeft de regie op de uitvoering van de met het Ministerie van Klimaat en Groene Groei afgesproken beheersmaatregelen plaatsgevonden.

Wat mag het kosten?

De begroting van dit programma wordt in deze Najaarsnota bijgesteld op basis van zowel de financiële als inhoudelijke voortgang. De lasten dalen met € 4,33 mln. Dit is vooral het gevolg van faseringen (€ 2,50 mln.), en het actualiseren van een aantal budgetten (min € 2,04 mln.). Er worden geen aanvullende reguliere middelen gevraagd voor de rest van 2024, maar er wordt nog wel gebruik gemaakt van een

specifieke uitkering ten behoeve van het duurzaamheidsplan 2024-2030. In 2024 € 0,03 mln. Ook zetten wij een decentralisatie-uitkering in ten behoeve van Novex-middelen.

In verband met een kredietophoging van de Startersleningen wordt aan de risicoreserve SiS € 0,07 mln. toegevoegd. Dekking vindt plaats vanuit het bestaande budget Motie aanvalsplan Limburgse woningmarkt.

Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma daalt van € 71,68 mln. naar € 67,42 mln.

Onze baten worden in 2024 verhoogd met € 1,40 mln. hetgeen met name wordt veroorzaakt door een stijging van de opbrengsten erfpachtcanon met € 1,12 mln.

Voor een nadere specificatie en toelichting verwijzen wij naar de variabele Geld, zoals opgenomen onder de beleidsproducten.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
68024 Doorberekende personeelskosten	594	0	594
69175 Procesmiddelen Kwaliteit Limburgse Centra	65	0	65
69270 Subsidie Gemeenschapsaccommodaties 2024	500	0	500
69329 Samenwerkingsagenda gemeente Vaals	268	0	268
69363 1e Samenwerkingsagenda gemeente Landgraaf	540	-250	290
69382 1e Samenwerkingsagenda gem Horst ad Maas	175	-175	0
69456 Samenwerkingsagenda gemeente Brunssum	1.000	0	1.000
69618 Samenwerkingsagenda gemeente Venlo	3.000	0	3.000
69651 Samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen	1.900	-900	1.000
69701 2e Samenwerkingsagenda gemeente Peel en Maas	750	0	750
69702 Samenwerkingsagenda gemeente Heerlen	1.000	0	1.000
69709 2e Samenwerkingsagenda gemeente Maastricht	1.600	-1.600	0
69710 2e Samenwerkingsagenda Horst aan de Maas	1.500	0	1.500
69719 Samenwerkingsagenda gemeente Stein	600	0	600
69725 Samenwerkingsagenda gemeente Maasgouw	250	0	250
69888 Proces en voorbereidingskst PR Leefbaarheid	500	-250	250
69926 Proces en voorbereidingsmiddelen	0	0	0
69988 Leefbaarheid	3.050	-1.300	1.750
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	17.292	-4.475	12.817
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
63206 Stim nieuwe ontw volkshuisvesting	17	0	17
68038 Doorberekende personeelskosten	2.051	0	2.051
68723 Actieplan Wonen Zuid Limburg	12	0	12
68821 Grensoverschrijdende woonmonitor EMR	37	0	37
69116 Gebiedsontwikkeling Rolduckerveld TLW	0	0	0
69193 Subsidiereregels Stimulering Wonen 20202023	497	0	497
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	8	0	8
69619 Subs Onderst Anal KK woningb proj	166	0	166
69630 Motie 2786 Aanvalsplan Limb woningmarkt	100	-69	31
69650 Cofinanciering SPUK Flex woningbouw 2e tr	332	0	332
69657 SPUK Woondeals	244	0	244
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	680	0	680
69860 Proces en voorbereidingsmiddelen PR Wonen	250	0	250
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	321	0	321
69989 Woondeals Provincie	875	0	875

5. Leefbare steden en dorpen

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.591	-69	5.522
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte			
60572 DU Novex de Peel	0	125	125
60573 DU Novex ZuidLimburg	0	63	63
63392 Provinciale Cie Omgevingsvraagstukken	15	0	15
63398 Ontwikkelingsgericht werken	145	0	145
63401 Budget RO internationaal	17	0	17
63992 Provinciale Omgevingsvisie	243	-28	216
65443 Algemene kosten	61	0	61
65444 Beheer onroerende eigendommen	428	0	428
68040 Doorberekende personeelskosten	3.838	0	3.838
68803 Onderz ontwikkellocatie Oostflank Brunssum	239	0	239
69383 Proceskosten NOVlgebied ZuidLimburg	37	0	37
69592 Proceskosten NOVEX de Peel	56	28	83
69593 SPUK Novi de Peel	84	0	84
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	92	0	92
69862 DU POVI	300	-125	175
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	5.555	63	5.618
5.1.4 Bodem en ondergrond			
60514 SPUK PFAS broninventarisatie	0	0	0
60515 SPUK diffuus lood Geuldal	0	29	29
65435 Bodemsanering in eigen beheer SEB	28	0	28
68052 Doorberekende personeelskosten	431	0	431
68196 Actieprogramma bodem en ondergrond	263	0	263
68710 Maatregelen najil effect steenkoolwinning	608	0	608
68984 Woningen Gulikstraat Eygelshoven	25	0	25
69443 Plan van aanpak 20 bodemsanering Chemelot	18	0	18
69824 Afvoer grondsanering de Straat Roermond	3.212	0	3.212
69853 SPUK PFAS broninventarisatie	0	118	118
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	4.583	147	4.730
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	33.021	-4.334	28.686
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	33.021	-4.334	28.686
Totaal Lasten	33.021	-4.334	28.686
Baten			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
68821 Grensoverschrijdende woonmonitor EMR	26	0	26
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	8	0	8

5. Leefbare steden en dorpen

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69657 SPUK Woondeals	244	0	244
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	680	0	680
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	321	0	321
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.279	0	1.279
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte			
60535 Provinciefonds DU Omgevingswet	0	77	77
60572 DU Novex de Peel	0	63	63
65439 Opbrengsten projecten	105	0	105
65444 Beheer onroerende eigdommen	652	0	652
67877 Erfpachtcanon	923	1.117	2.039
69593 SPUK Novi de Peel	84	0	84
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	92	0	92
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	1.856	1.256	3.112
5.1.4 Bodem en ondergrond			
60514 SPUK PFAS broninventarisatie	0	0	0
60515 SPUK diffuus lood Geuldal	0	29	29
68711 Provinciefonds DU effect steenkoolwinning	647	0	647
69853 SPUK PFAS broninventarisatie	0	118	118
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	647	147	794
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	3.782	1.403	5.185
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	3.782	1.403	5.185
Totaal Baten	3.782	1.403	5.185
Saldo van baten en lasten	-29.238	5.737	-23.501
Stortingen			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
69776 Toevoeging PR Leefbaarheid	30.000	0	30.000
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	30.000	0	30.000
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
60543 Toevoeging risicoreserve SIS	0	69	69
69777 Toevoeging PR Wonen	5.000	0	5.000
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.000	69	5.069
5.1.4 Bodem en ondergrond			
69992 Toevoeging reserve bodem en ondergrond 2430	3.660	0	3.660
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	3.660	0	3.660
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	38.660	69	38.729
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	38.660	69	38.729
Totaal Stortingen	38.660	69	38.729

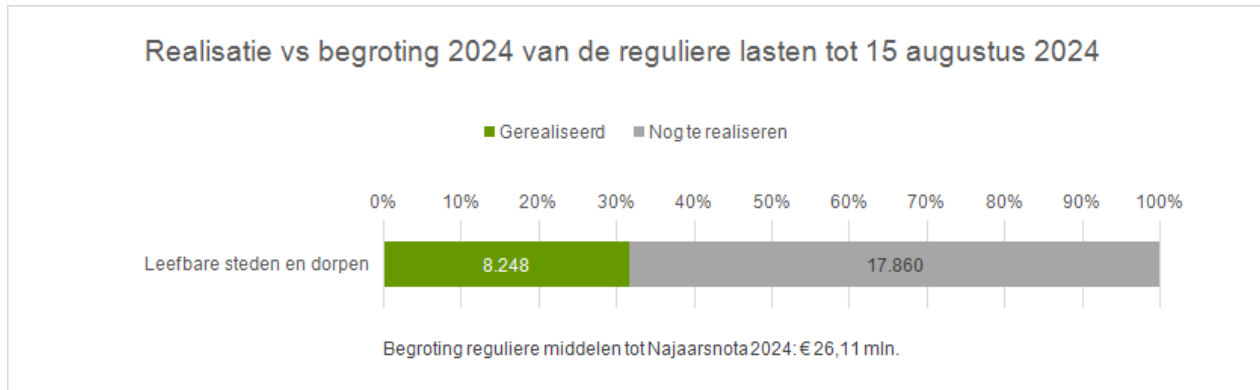
5. Leefbare steden en dorpen

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Onttrekkingen			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
69923 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	500	0	500
69925 Aanwending PR Leefbaarheid	3.550	-1.550	2.000
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	4.050	-1.550	2.500
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
69528 Aanwending reserve Transitiefonds	0	0	0
69924 Aanwending PR Wonen	1.125	0	1.125
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.125	0	1.125
5.1.4 Bodem en ondergrond			
69558 Aanwending reserve DU bodemsanering	3.660	0	3.660
69995 Aanwending reserve bodem en ondergrond 2430	263	0	263
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	3.923	0	3.923
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	9.098	-1.550	7.548
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	9.098	-1.550	7.548
Totaal Onttrekkingen	9.098	-1.550	7.548
Saldo mutatie reserves	-29.563	-1.619	-31.181
Resultaat	-58.801	4.118	-54.682

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 33,02 mln., bestaande uit € 26,11 mln. reguliere middelen en € 6,91 mln. personeelskosten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten. De realisatie blijft in cijfermatig opzicht achter bij de begroting. Dit komt hoofdzakelijk door de verwachting dat enkele Samenwerkingsagenda's KLC van de vorige Statenperiode dit najaar worden afgerond met subsidietoekenningen. Voor de Samenwerkingsagenda van de gemeente Beekdaelen ad € 0,90 mln., zal de subsidieverstrekking echter pas in 2025 plaatsvinden. Om deze reden worden de middelen gefaseerd ingezet. Een bedrag van € 0,45 mln. wordt afgeraamd door het vrijvallen van projectmiddelen KLC gemeenten Horst aan de Maas en Landgraaf. Ten slotte worden de lasten leefbaarheid in 2024 met € 1,55 mln. verlaagd.



De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?